

ANMELDELSER.

O. HELMS: THE BIRDS OF ANGMAGSALIK.

(Meddelelser om Grønland LVIII, København 1926.)

Om Angmagsaliks Fugle har Forf. tidligere skrevet flere mindre Afhandlinger, alle udarbejdede paa Grundlag af Dagbogsoptegnelser og Samlinger af Skind, som Kolonibestyrer Johan Petersen gennem en lang Aarrække har fremskaffet fra denne Koloni; efter paany at have gennemarbejdet hele Materialet har Forf. nu givet en samlet Fremstilling af Angmagsaliks Fugleverden med Oplysninger om hver enkelt Forms Livsvilkaar og Træk. Artsantallet er naturligvis ringe; der anføres kun 26 Arter af Ynglefugle og 5 Arter, der muligvis yngler i Distriktet, medens 16 Arter ses paa Vandring til Ynglesteder i den nordligere Zone. Af tilfældige Gæster har man med Sikkerhed paavist 30, et ganske aneligt Tal, væsentligt af østlige Former og svarende til, hvad Koenig, Schalow og andre anfører for Bjørnøen og Spitzbergen. Med Interesse bemærker man, at Knortegaasen om Vaaren over Angmagsalik trækker mod Vest eller Nordvest, og at den om Høsten kommer tilbage i modsat Retning, idet den tydeligt nok regelmæssigt vandrer tværs over Indlandsisen. Racerne er anført overalt, hvor Bestemmelse har været mulig, og viser, at Angmagsalik ornithogeografisk nærmest hører sammen med Island og kun i mindre Grad har Forbindelse med det nordligste Østgrønland eller Canada. En som tilfældig Gæst anset Dværgfalk henføres til den europæisk-asiatiske Form, ikke, som man skulde vente, til den islandske; og er saaledes en af de mange tilfældige østlige Gæster. Forfatteren har i Racespørgsmaal samarbejdet med Schiøler og har derved blandt andet opnaet som den første berettiget at kunne genindføre i Videnskaben Brehms Navne paa de grønlandske Snespurve og Laplandsverlinger: *Plectrophenax nivalis subnivalis* og *Calcarius lapponicus groenlandicus*.

Der kan gøres visse Indvendinger mod Afhandlingens Nomenklatur, og ønskeligt havde det været, om Arbejdet var kommet i aneligere Udstyr; som Afhandlingen foreligger, er den imidlertid af virkelig Betydning, thi gennem den kommer Angmagsaliks Fuglefauna til at høre til de kendte. Enhver Dansk, der har ornithologisk Interesse ud over Danmarks snævraste Grænser, vil have Glæde af at studere dette Arbejde, især hvis han forstaar Betydningen af den danske Indsats i Grønlands videnskabelige Undersøgelse.

A. Christiani.

HJALMAR RENDAHL: OM FLYTTFÅGLAR.

BONNIERS SMÅ HANDBÖCKER I VETENSKAPLIGA ÄMNEN.

Pris 2,75 Kr. Albert Bonnier, Stockholm 1925.

Den foreliggende lille Bog giver i populær Form en Fremstilling af Trækfugleproblemet og de Metoder, der er anvendte for at udforske dette, samt de vigtigste af de hidtil opnaede Resultater. Lige

fra Oldtiden og til vore Dage har Spørgsmaalet, hvorledes og hvorfor Trækfuglenes Vandringer finder Sted, vakt den største Interesse, og der er da ogsaa i dette lille Arbejde i ret stor Udstrækning taget Hensyn til den omfangsrige Litteratur, der staar i Forbindelse med dette Problem. Undersøgelserne over Fuglenes Træk drives i alt væsentligt paa to Maader, nemlig dels ved direkte Jagttagelser over Fuglenes Ankomst og Afrejse og dels ved Ringmærkning af Trækfugle. Den direkte Jagttagelsesmetode kan, naar der foreligger et meget stort Antal Observationssteder, belyse en Del forskellige Sider ved Trækket, og Forf. fremfører en Række gode Beviser derfor, men den kan derimod aldrig give Svar paa det vigtige Spørgsmaal, hvilke Veje de forskellige Trækfugle drager. I den Henseende giver Ringmærkningen eksakte Oplysninger, og denne ret moderne Undersøgelsesmetode har som bekendt allerede givet mange interessante Resultater. De vigtigste af disse er gjort til Genstand for Behandling i den foreliggende Bog, idet der i særlig Grad er taget Hensyn til de i Sverige foretagne Mærkningsforsøg. Da det er første Gang, at der fremkommer en mere samlet Beretning om de svenske Ringmærkningsresultater, kan Bogen alene af den Grund paaregne en vis Interesse. Ringmærkningen udføres i Sverige dels af det naturhistoriske Rigmuseum i Stockholm og dels af den biologiske Forening i Göteborg og paabegyndtes i 1911. De svenske Forsøg med Ringmærkning synes især for forskellige Rovfugles Vedkommende at have givet nye og interessante Oplysninger. For at fuldstændiggøre Billedet er der dog i denne Bog i ret stor Udstrækning gjort Brug af Mærkningsresultater fra andre Lande. Bogen slutter med en almindelig Beskrivelse af Fugletrækket i Sverige samt en Redegørelse for de eventuelle Aarsager til Fugletrækkets Opstaaen, og det er saaledes en meget alsidig og desuden velskreven lille Bog, der her foreligger om de interessante Forhold, der knytter sig til Fuglenes Træk.

P. Jespersen.

CARL FRIES: FÄRDER OCH FÅGLAR.

I. A. Lindblads Forlag, Uppsala 1925.

Selv om man er forvænt med smukke Fugleskildringer og Fugle-fotografier fra Sverige, vil denne lille Bog paa lidt over halvandet Hundrede Sider dog kunne hævde sin Plads paa smukkeste Maade. Forfatteren har et nøje Kendskab ikke blot til Fuglene, men til Naturen i det hele taget, er en god Fortæller og desuden en fortrinlig og taalmodig Fotograf.

Bogen bestaar af en Snes Smaastykker med Beskrivelse af Fugle, Planter, Skove, Strandegne og Søer, alt ledsaget af ypperlige Billeder, gengivne paa smukt Papir. Der er ingen Grund til at fremhæve den ene Del af Bogen for den anden; jeg kan nøjes med at nævne de Stykker, der skildrer den ynglende Polarlom og den toppede Lappedykker og indeholder en Række Billeder af den ynglende Fugl

og dens Rede, optagne paa nært Hold. I Afsnittene »Lövängarne« og »Ombergs hängande Trädgårder« findes en Række fortrinlige Vegetationsbilleder. Hele Bogen er saa smuk og fornøjelig, at den vil kunne glæde alle, der holder af Naturen.

O. Helms.

BENGT BERG: ABU MARKÚB.

OVERSAT AF VALDEMAR RØRDAM.

V. Pios Boghandel, Povl Branner. København 1926.

Der gives altsaa endnu et Eventyrland, hvorhen Rejsen ikke arrangeres af Bennett eller Cook med Garanti for, at man paa et nærmere angivet Sted kan komme til at skyde en Løve. Et Land, hvor Kæmpekrokodiller færdes overalt, hvor der i Vandskorpen ligger Flokke af vældige Flodheste, og hvor blodtørstige Pantere og vilde Bøfler færdes i Mængde i Rørskovene, medens sjældne Kæmpeantiloper sætter deres Spor i Floddyndet, naar de søger ned for at drikke. Har man læst om alle disse Mærkværdigheder, undres man ikke over, at der paa sine Steder næsten ikke er til at færdes for Skarer af Elefanter, og at disse uendelige Sumpegne ogsaa huser Kæmpestorkene og Eventyrfuglen Abu Markúb. Jeg kan godt tænke mig, at Læsningen af Bengt Bergs Bøger for Nutidens mandlige Ungdom har afløst Ingemann, Marryat og Cooper, der tilfredsstillede en tidligere Generations Fantasi. Overvældende virker det, naar man læser om Elefanterne, der vandrer forbi Kameraet, som optager levende Billeder af dem, og de Elefantbilleder, der ledsager Teksten, er vel nok det, der vil gøre mest Indtryk paa de fleste Læsere, selv om disse Billeder, optagne paa ganske smaa Film og derefter forstørrede, ikke har det Billedes Skarphed, der er taget paa sædvanlig Vis. Beskrivelsen af Elefanternes Færden og af, hvorledes de fotograferes, optager en meget stor Del af Bogen og er maaske den Del, der af de fleste vil læses med størst Interesse. Men naar disse Kæmpedyr skildres som godmodige og fredelige Skabninger, hvorfor sættes saa paa Omslaget en rasende, ildøjet Elefant, der øjensynlig i næste Øjeblik er i Færd med at lave til Pandekage to usle, rædselsslagne Menneskekryb? Og saa ser det endda ud, som om den havde Vinger!

Vort Tidsskrifts Læsere vil selvfølgelig væsentlig fæste sig ved de i Bogen omtalte Fugle, ved de smaa, hvide Hejrer, der følger Elefantflokken, som Maagerne i de nordlige Have følger Hvalerne, ved den mægtige Sadelstork, Jabiruen, efter hvem Flyvemaskinerne af dette Navn er opkaldt, med dens besynderligt farvede og formede Næb og ved selve Vidunderfuglen Abu Markúb, som det første Gang er lykkedes at fotografere i vild Tilstand. Mærkeligt er det at se den vade i Sumpene paa ganske nært Hold og endnu mere fantastisk at se Billedet af den flyvende Fugl. Optagelsen af disse Billeder er en sportslig og fotografisk Bedrift af Rang, og den spændende Beskrivelse af, hvorledes det er sket, lader Læseren

glemme; at det egentlig ikke er saa meget, vi faar at vide om Fuglen selv og dens Liv.

Abu Markúb hedder paa dansk Træskonæb, paa engelsk Shoebill eller Whalehead, hvilket sidste Navn, ganske vist oversat til græsk: *Balæniceps*, dens første Beskriver gav den i Systematikken. Billeder fra gamle ægyptiske Grave viser, at Træskonæbbet kendtes i Ægypten for henved 6000 Aar siden, og muligvis har dens Udbredelse den Gang været større end nu. Europæernes Kendskab til den gaar ikke 100 Aar tilbage. De første, sikre Beretninger stammer fra Tyskeren F. W. von Müller, der iagttog den i dens Hjemland i 1848; et Par Aar senere bragtes de første Skind til Europa. Det var ikke saa meget Fuglens Størrelse, der gjorde Indtryk — i saa Henseende kan den slet ikke maale sig med de største Storkearter — men derimod dens besynderlige Udseende, det vældige Hoved med det kæmpemæssige, brede, hvælvede Næb, der i Spidsen har en nedadbøjet Krog. Af Farve er den graalig og brunlig. Benene er høje, og bortset fra Næbbet ligner den meget en Stork eller Hejre. Gould, som først beskrev den, mente, at den var en Slægtning af Pelikanerne, medens den danske Zoolog I. T. Reinhardt i en Afhandling, skrevet i 1860, hævdede, at den snarere maatte høre til Storkene. Den almindelige Anskuelse er nu, at den udgør den eneste Art af en velafgrænset Familie, beslægtet med, men i mange Ejendommeligheder skilt fra Storke og Hejrer.

Fuglens Levevis er beskrevet af adskillige; allerede i 1860 fandt Petherick dens Rede med Æg og bragte to levende Fugle til London. Senere har van Heuglin givet en nøje Beskrivelse af dens Opholdssted og Livsforhold, men om dens Forplantningsforhold ved man ikke ret meget, og om dens Æg og Rede er Beretningerne modstridende. Prof. König i Bonn, hvem Bengt Berg omtaler som den, der væsentligst gav ham Initiativet til Rejsen, færdedes i 1910 ved den hvide Nil og Gazellefloden, og saa ved denne daglig nogle Stykker. De Egne, hvor Fuglen findes, er væsentligst de vældige af Gazellefloden gennemstrømmede Sumpstrækninger i det sydlige Sudan, fra henved 10° N. B. og nogle Breddegrader sydpaa. Bengt Berg beskriver Forløbet af Nilen og dens Bifloder i disse Egne og nævner selv, at et Kort vilde sige mere end lange Beskrivelser; men hvorfor er Kortet saa ikke i Bogen? Fuglen er dog ogsaa truffet ved Victoria Nyanza, helt nede under Ækvator. Tidligere har dens Udbredelse været videre, blandt andet har den ogsaa levet ved Giraffloden, hvor Bengt Berg forgæves søgte den. Men i stor Mængde har den aldrig eksisteret, og dens Antal formindskedes stærkt ved, at de europæiske Museer bød høje Priser for den. Den engelske Regering, som har Højhedsretten i de Egne, hvor den findes, har derfor i over 20 Aar fredet Fuglen fuldstændigt, og kun med Regeringens Tilladelse maa der i videnskabeligt Øjemed skydes enkelte. König havde i sin Tid Tilladelse til at skyde to, og at ogsaa Bengt Berg har faaet Lov at nedlægge den ses af det smukke Eksempel paa Riksmuseet i Stockholm. Vort eget zoologiske Museum

har fra tidligere Tid været ret godt forsynet med den mærkværdige Fugl, idet der i dets Samlinger findes et Kranium, et opstillet Skelet og en udstoppet Fugl.

Naar det endelig skal være nødvendigt at oversætte en Bog fra svensk, skønner man selvfølgelig paa, at det er gjort af en Mand, der mestrer det danske Sprog, som Valdemar Rørdam gør det. Bogens Udstyr er meget tiltalende, men den svenske Originals Farvetavler vilde have gjort god Virkning.

O. Helms.

AXEL KOEFOED: DANMARKS YNGLEFUGLE.

Eget Forlag. København 1926.

Vor Tid er Specialisternes Tidsalder, og at Forfatterens Specialitet er Kendskab til de danske Fugles Yngleforhold, faar man et levende Indtryk af ved at gennemlæse den foreliggende Bog. I denne har han samlet sin gennem en Menneskealder med utrættelig Flid og aldrig svigtende Kærlighed til Emnet samlede Viden om Fuglenes Yngleforhold — en saa udstrakt Viden, som det kun er meget faa beskaaret at sidde inde med.

Ved Bogens Hjælp faar man let og overskueligt Oplysning om 161 danske Fuglearters Ynglen, om hvor de forskellige Arter normalt bygger deres Rede, og hvorledes Reden ser ud, om Tidspunktet for Æglægningen og om Æggenes Udseende, Antal og Størrelse.

Den lille, prisbillige Bog bør ejes af enhver fugleinteresseret i Danmark; Forfatteren har med Udgivelsen af den virkelig afhjulpet et Savn, et Forhold, der maaske bedst fremgaar af den Omstændighed, at et nyt Oplag af Bogen vil foreligge i en nærmere Fremtid.

V. Holstein.

O. HELMS, JOHS. V. JENSEN OG JOHANNES LARSEN: NATTERGALEN.

København 1926. Hage og Clausens Forlag. Pris 6 Kr. 50 Øre.

En lille, nydelig Julebog, der i sin ydre Form i et og alt minder om sin Forgænger fra forrige Aar, Bogen om Stæren. Med Hensyn til Indholdet er der dog en vis Forskel; medens Stæren nu engang er en i vide Kredse velkendt Fugl, og Skildringen af dens Liv derfor utvivlsomt paa mange har virket særligt tiltrækkende netop ved de Erindringer, den vakte, hører Nattergalen derimod, naar alene Sangen undtages, til de næsten ukendte Fugle. Man tør dog sikkert nok gaa ud fra, at denne Omstændighed ikke vil formindske Antallet af Læsere, saa meget mere som Fremstillingen vel er let tilgængelig, men samtidig alligevel indeholder et ganske rigt Stof og fremfor alt gør et saa behageligt, kultiveret Indtryk.

Hvad Bogens Indhold angaar, skal her kun lige nævnes, at saavel Fuglens Udseende som dens geografiske Udbredelse og fremfor alt dens Livsforhold under dens kortvarige Ophold her i Landet er behandlet i en Række velskrevne Afsnit; ogsaa Sangen omtales selv-

følgeligt indgaaende, og som et særligt interessant Parti i Bogen tør maaske fremhæves de Sider, hvor Forskellen mellem de to evropæiske Nattergalearters Sang er karakteriseret. Anmelderen, der selv i Foraaret havde Lejlighed til i Nærheden af Amalfi at høre den sydlige Nattergal, har i hvert Fald med megen Glæde læst denne Fremstilling. Bogen slutter endelig med et Afsnit om Fuglens Betydning i Folkeovertroen og i Digtningen.

De ledsagende Illustrationer har gennemgaaende et saa skitse-mæssigt Præg, at de, set fra ornithologisk Synspunkt, ikke kan paa-regne nogen større Interesse; som dekorativt Led i Bogens Udstyr vil de derimod sikkert vinde Bifald hos mange.

Sluttelig skal udtales det Haab, at ogsaa denne Bog maa finde Vej til den forstaaende Læsekreds, som Forfatteren allerede for længst har formaaget at samle om sine i Ordets bedste Forstand populære Fuglebøger.

R. H. Stamm.

CHR. ESTRUP: DANSKE SKOVDISTRIKTER OG DERES BESTYRELSE 1924.

Hillerød 1924.

En vel udstyret og godt ordnet lille Bog, der indeholder et rigt topografisk og personalhistorisk Stof. Selvfølgelig er den ikke udarbejdet med særligt Henblik paa Ornithologer; ikke desto mindre vil den sikkert i mange Tilfælde ogsaa kunne række saadanne en hjælpende Haand, navnlig naar det gælder om at opspore nærmere Oplysninger om Findesteder for eller Findere af sjældnere Dyr.

R. H. Stamm.

BEKENDTGØRELSE

OM

MIDLERTIDIG FREDNING AF FORSKELLIGE FUGLE.

I Henhold til den Landbrugsministeren ved § 20 Litra c i Lov Nr. 279 af 30. Juni 1922 om Jagten givne Bemyndigelse paabydes herved fuldstændig Fredning her i Landet i Aarene 1926, 1927 og 1928 af efternævnte Fugle:

Ørne, Aftenfalke, Dværgfalke, Lærkefalke, Taarnfalke, Hvepse-vaager, Tjurhaner, Knobsvaner og Gravænder.

Denne Bekendtgørelse træder straks i Kraft.

Hvilket herved bekendtgøres til Efterretning og Iagttagelse for alle Vedkommende.

Landbrugsministeriet, den 20. Juli 1926.

KR. BORDING.

P. Stahlschmidt.
Fm.